

leiana. Est nimirum vero nomine Gundrada, soror S. Adalhardi abbatis Corbeiensis, cognomento vero Eulalia, ut jam ad hanc epistolam notavimus. Vitæ quoque Alcuini scriptor Gundradam vocat virginem, ad quam Alcuinus hanc scripsit epistolam: « *Scriptis, inquit, ad Gundradam de animæ Ratione.* » Quercetanus hanc epistolam descripsit ex editione Coloniensi anni 1598. Nos emendavimus e codd. mss., et ex uno bibliothecæ celeberrimi monasterii Tegernscensis addimus carmen: *Quid mystice significant palmæ in manibus gestari solitæ*, quod ad eandem virginem scriptum nobis videtur. Ex hac epistola aliqua inserta sunt tractatui de Spiritu et Anima, S. Augustino aliquando tributo in Append. ad ejus Opera.

Partem hanc denique claudit Epistola ad pueros S. Martini de Confessione peccatorum, in qua utili-

atatem necessitatemque docet pœnitendi, atque confitendi peccata sua sacerdotibus. Hanc epistolam postea etiam misit ad Salisburgenses rogatu et instantia Arnonis; vide epist. 152 et 153. De qua necessitate confessionis multo plura legas in epistola 134, ad fratres in provincia Gothorum. Confessionis vero formulas præscribit infra in libello de Usu psalmorum, num. 9. Inde discimus, adversus nostros novatores, legis et modi confessionis auricularis vetustatem et constantem in Ecclesia observantiam. Vid. Mabill. præfat. ad part. 1 sæc. III Bened., pag. 9. Canisius hanc epistolam primus e cod. ms. S. Galli eruit, atque in lucem dedit tom. VI, pag. 323-328, unde illam Quercetanus descripsit. Nos hic ope codd. mss. quosdam defectus supplemus, et variantes lectiones adjicimus.

6 OPUSCULUM PRIMUM.

LIBER SACRAMENTORUM.

CAPUT PRIMUM.

Die Dominico, missa de sancta Trinitate [S. Gregor., in Octava Pentecostes].

Omnipotens sempiternæ Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia majestatis adorare unitatem; quæsumus, ut ejusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur adversis. Per.

Secreta. Sanctifica, quæsumus, Domine Deus, per tui nominis invocationem [*Idem*, per Unigeniti tui virtutem]. hujus oblationis hostiam, et cooperante Spiritu sancto per eam nosmetipsos tibi perfecte manus æternum. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æternæ Deus. Qui cum unigenito Filio tuo et Spiritu sancto, unus es Deus, unus es Dominus, non in unius singularitate personæ, sed in unius Trinitate substantiæ. Quod enim de tua gloria revelante te credimus, hoc de Filio tuo, hoc de Spiritu sancto sine differentia discretionis [*Idem*, sine differentia discretionis] sentimus; ut in confessione sempiternæ [*Idem*, veræ sempiternæque] Deitatis, et in personis proprietates, et in essentia unitas, et in majestate adoretur æqualitas. Quem laudant.

7 *Postcommun.* Proficiat nobis ad salutem corporis et animæ, Domine Deus, hujus sacramenti susceptio et sempiternæ Trinitatis confessio [*Idem*, sempiternæ sanctæ Trinitatis, ejusdemque individua Unitatis confessio]. Per.

Alia. Domine Deus Pater omnipotens, famulos tuæ D majestati subjectos per unicum Filium tuum in virtute sancti Spiritus benedic et protege, ut ab omni hoste securi in tua jugiter laude lætemur. Per eundem.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Corinth. Fratres, gratia Domini nostri Jesu Christi et charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus nobis.

B *Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem.* In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis.

Missa de gratia sancti Spiritus postulanda.

Deus, cui omne cor patet, et omnis voluntas loquitur, et quem nullum latet secretum, purifica per infusionem sancti Spiritus cogitationes cordis nostri, ut perfecte te diligere, te digne laudare mereamur. Per.

Secreta. Hæc oblatio, Domine Deus, cordis nostri maculas emundet, ut sancti Spiritus digna efficiatur habitatio. Per... in unitate ejusdem Spiritus sancti.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æternæ Deus. Qui inspicias cogitationum secreta, et cui omnis nostræ mentis intentio providentiæ tuæ patescit intuitu, respice propitius arcana cordis nostri cubilia, et sancti Spiritus rore nostras purifica cogitationes, ut tuæ majestati digna cogitemus et agamus. Per Christum.

Postcomm. Sacrificium salutis nostræ tibi offerentes, concede nobis, Domine Deus, purificatis mentibus sæpius tuæ pietatis celebrare mysterium. Per.

Alia. Concede, quæsumus, omnipotens Deus, sanctum nobis Spiritum votis promerere sedulis, quatenus ejus gratia ab omnibus liberemur tentationibus, et peccatorum nostrorum indulgentiam consequamur. Per... in unitate ejusdem Spiritus sancti.

Item missa sancti Augustini.

Da mihi, Domine, peccatori confessionem, quæ tibi sit placita; parturi in corde meo enarrationis gemitus, qui aures possint pulsare tuas. Da mentis intentionem, qua suscipiam profundam bonitatem tuam in humilitate cordis. Ipsum mihi, Domine, da precari, quod te audire delectet, ut prestes. Ipsum animæ meæ insere, ut jugis delectatio mea ipse sis.

Da mihi lacrymas ex tuo affectu internas, quæ peccatorum meorum possunt exsolvere vincula. Audi, Deus meus, audi lumen oculorum meorum, audi quæ peto, et da quæ petam ut audias. Si enim dispexeris, pereō; si respexeris, vivo. Si juste me intenderis, mortuus feteo. Si misericordiam respexeris, fetentem suscitās de sepulcro. Si mala respexeris mea, tartarea tormenta vix sufficiunt. Si pietate intendas solita, poteris commutare in melius. Quid non mali ego? Aut quid non boni tu? Quid non mali ego corruptibilis creatura? Quid non boni tu Creator et creaturæ auctor? Cecidi de manu tua vitio meo: potens es artifex tibi iterum placitum figurare. Corripe me in misericordia, ne deseras, neque in ira corripas. Quod odis in me, procul fac a me, et in tua voluntate intende in me. Hostem libidinis repelle a me, et castitatis spiritum insere in me. Vitium omne mortifica in me, et animam meam vivifica in me. Per Dominum

Secreta. Hæc tibi, Domine Pater sancte, licet manibus meis indignis offerantur munera, qui nec invocatione tui nominis dignus sum; tamen quia per sanctum atque sanctificatum Filii tui nomen oblationes offeruntur, sicut incensum in conspectu tuo cum odore suavitatis ascendant. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æterne Deus. Sed quid tibi dignum offerat minister indignus, nisi hoc ipsum, quod tanto indignus habetur [*Forte, haberi*] officio fidei poenitentiam [*Forte, per poenitentiam*] fateatur? Sed tu multæ misericordiæ Deus, ne nos, quæsumus, oris proprii testimonio damnes, sed paternæ indulgentiæ consolatione corrobore, atque a peccatorum præcipitio tuis semper manibus renoves et reformes. Invocat te anima mea, qui fecisti me, ut non obliviscaris oblitum tui, et exquirentem te ne deseras, vita quæ nunquam morieris. Qui novit te, novit æternitatem. Caritas novit te. O æterna veritas, et vera caritas! Deus une, Deus Trinitas, in cujus valde confido misericordia: salus esto infirmitati meæ, et verus resuscitator animæ meæ. Doce me patientiam ad sustinendum adversa. Doce me scientiam Scripturarum, ut sic loquar ne superbiam, sic taceam ne torpescam. Sic contine, ut non calam. Sic stringe, ut non dimittam. Tu es enim honor meus, et laus mea, et fiducia mea. Deus meus, gratias ago tibi de donis tuis, sed tu mihi ea conserva. Ita enim servabis me, et augebuntur et perficientur, quæ dedisti mihi. Et eris mecum in omnibus; quia et ut sim, et quod sum, tu dedisti mihi. Per Christum Dominum nostrum.

Postcommun. Vota nostra Dominus clementer intendat, et peccata dimittat. Quæ optamus, tribuat; et quæ pavemus, procul repellat; ut cum universitate fidelium vivendo, et reddendo Deo sacrificium laudis, ad fructum justitiæ pervenire possimus, concedente clementia divinitatis ejus. Per Dominum nostrum Jesum Christum ejus unigenitum Filium, cum quo in unitate Spiritus sancti vivit et regnat Deus. Per omnia sæcula sæculorum.

CAPUT II.

Feria II, missa pro peccatis.

Exaudi Domine, quæsumus, supplicum preces, et confitentium tibi parce peccatis ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus et pacem. Per.

Lectio Jeremiæ prophetæ. Si iniquitates nostræ contenderint contra nos, Domine, libera nos, quæsumus, fac propter nomen tuum.

Lectio sancti Evangelii secundum Iacum. In illo tempore. dixit Jesus discipulis suis: Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis.

Super oblata. Hostias tibi, Domine, placationis offerimus, ut et delicta nostra miseratus absolvās, et nutantia corda tu dirigas. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æterne Deus. Salva nos ex ore leonis sævissimi, qui rugiens circuit, quærens de unitate Ecclesiæ tuæ, quem rapiat atque devoret. Sed tu, fortissime Domine, de tribu Juda contere contrariam virtutis suæ nequitiam, nos ab ignitis ejus impugnationibus liberatos, corpore nos conserva, et corde purifica. Per Dominum.

Infra actionem. Hanc igitur oblationem, Domine, quam tibi offerimus pro peccatis atque offensionibus nostris, ut omnium delictorum nostrorum remissionem consequi mereatur, quæsumus Domine, ut.

Ad Complendum. Præsta nobis, æterne Salvator, ut percipientes hoc munere veniam peccatorum, deinceps peccata vitemus. Per.

Alia. Deus, cui proprium est semper misereri et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis absolvat. Per.

Item pro petitione lacrymarum.

Omnipotens mitissime Deus, qui sitienti populo fontem viventis aquæ de petra produxisti, educ de cordis nostri duritia compunctionis lacrymas, ut peccata nostra plangere valeamus, remissionemque te miserante mereamur accipere. Per.

Infra actionem. Hanc oblationem, quæsumus, Domine Deus, quam tuæ majestati pro peccatis nostris offerimus, propitius respice, et produc de oculis nostris flumina, quibus debita flammarum incendia valeant exstingui. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, per Christum Dominum nostrum. Qui beatum Petrum apostolum pietatis respexit intuitu, ut trinæ negationis peccatum amarissimis dilucret lacrymis, per infusionem sancti Spiritus pro peccatorum nostrorum pondere lacrymas nobis elice poenitentiae, ut amare desileamus, quæ inique gessimus: quatenus fructuosus in conspectu pietatis tuæ nostræ petitionis perveniat effectus, atque per eum nobis veniam sperare liceat, qui traditus est pro delictis nostris, ut redimeret nos in sanguine suo, Christus Salvator noster. Quem laudant angeli.

Ad Complendum. Sacrificium quod tuæ, Do-

mine, obtinamus majestati, nobis ad veniam nostrorum proficiat peccatorum, et tuæ miserationis tribuat solatium. Per.

Alia. Gratiam sancti Spiritus, Domine Deus, cordibus nostris clementer infunde, quæ nos gemitibus efficiat lacrymarum maculas nostrorum diluere peccatorum, atque optatæ nobis, te largiente, indulgentiæ præstet effectum. Per Dominum, etc., in unitate ejusdem.

Item missa sancti Augustini.

Ignosce mihi, quæsumus, Domine, quem maculatæ vitæ conscientia trepidum, et criminum meorum confusio facit captivum. Et qui pro me veniam obtinere non valeo, pro aliis rogaturus assisto; profero ad te, si audire digneris, Domine, captivorum gemitus, tribulationes plebium, pericula populorum, necessitates peregrinorum, inopiam debilium, desperationes languentium, defectus senum, suspiria juvenum, vota virginum, lamenta viduarum. Sed quoniam me eadem, quæ populi peccati catena constringit, ideo communes lugeo passiones. Non obsit, Domine, populo tuo oratio conjugata [*Al.*, *Subjugata*] peccatis. Per me tibi offertur votum, per te meum compleatur officium. Per.

Super oblata. Memores sumus, æternæ Deus Pater omnipotens, gloriosissimæ passionis Filii tui, resurrectionis etiam, ascensionisque in cælum. Petimus ergo majestatem Deum, ut ascendant preces humilitatis nostræ in conspectum tuæ clementiæ, et descendat super hunc panem, et super hunc calicem plenitudo tuæ divinitatis. Descendat etiam, Domine, illa sancti Spiritus tui incomprehensibilis invisibilisque majestas, sicut quondam in patrum hostias descendebat. Per eundem Dominum.

Ad Complendum. Gratias tibi, Domine, referentes oramus, ut mundes propitius cor nostrum a vitiis, et repleas jugiter spiritalibus donis. Per Dominum nostrum.

CAPUT III.

Feria III, missa ad postulanda angelica suffragia.

Perpetuum nobis, Domine, tuæ miserationis præstat subsidium, quibus et angelica præstitisti suffragia non desse. Per Dominum nostrum.

Secreta. Hostias tibi, Domine, laudis offerimus, suppliciter deprecantes ut eadem angelico pro nobis interveniente suffragio, et placatus accipias, et ad salutem nostram provenire concedas. Per Dominum.

Postcommun. Repleti, Domine, benedictione cælesti suppliciter imploramus, ut quod fragili celebramus officio, sanctorum archangelorum nobis prodesse sentiamus auxilio. Per Dominum nostrum.

Super populum. Plebem tuam, quæsumus, Domine, perpetua pietate custodi, ut secunda semper et necessariis adjuncta subsidiis, spirituum tibimet placitorum pia semper veneratione lætetur. Per Dominum nostrum Jesum.

Lectio Apocal. beati Joannis apostoli. In diebus

illis, dixit mihi angelus: Scribe: Beati qui ad eam nuptiarum.

Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem. In illo tempore, ascendit Jesus Hierosolymam. Est autem Hierosolymis probatica piscina.

Item alia pro tentationibus cogitationum.

Omnipotens mitissime Deus, respice propitius preces nostras, et libera corda nostra de malarum tentatione cogitationum, ut sancti Spiritus dignum fieri habitaculum mereamur. Per Dominum.

Secreta. Has tibi, Domine Deus, offerimus oblationes pro salute nostra, quatenus animas nostras sancti Spiritus gratia illuminare digneris. Per Dominum nostrum.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æternæ Deus. Humiliter tuam deprecantes clementiam, ut gratiam sancti Spiritus animis nostris clementer infundere digneris, ut te perfecte diligere, et te digne laudare mereamur. Per Christum.

IO *Ad Complendum.* Per hoc, quæsumus, Domine, sacrificium, tuæ quod obtulimus pietati, ab omnibus corda nostra emundes tentationibus. Per Dominum nostrum.

Alia. Deus, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina, quæsumus, corda nostra gratiæ tuæ splendore, ut digna majestati tuæ cogitare et diligere valeamus. Per Dominum nostrum.

Item missa sancti Augustini.

Offerentes tibi, Domine, hostiam jubilationis pro delictis nostris, pietatem tuam exposcimus, ut placabili pietate petitionibus nostris aurem accomodes, votum nostrum pia dignatione acceptes, tribulationes cordis nostri multiplici miseratione lætifices, et quod in oratione lingua nostra enarrare non sufficit, tu, qui cordis cogitationes agnoscis, et renem scrutator es, quæ desiderat mens devota, per tuam misericordiam consequatur. Per Dominum.

Secreta. Acceptare digneris, terrililis et piissimè Deus, hoc sacrificium, quod tibi pro remissione peccatorum nostrorum, vel pro requie defunctorum fratrum offerimus, quia vota nostra, dona sunt tua. Nec tibi quidquam melius, nisi quod dederis, offerimus: hoc est imprimis in commemoratione, ut justum est, Dominicæ institutionis offerre, in honore et gloria Domini nostri Jesu Christi Filii tui, regis judicisque venturi. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum.

Postcommun. Omnipotens Deus vota nostra dignanter suscipiat, et nos famulos suos propitiatus intendat, desideria nostra in bonis operibus compleat, et ab insidiis inimicorum nos defendat. Per Dominum.

CAPUT IV.

Feria IV, missa de sancta sapientia.

Deus qui per cœternam tibi sapientiam hominem, cum non esset, condidisti, perditumque misericor-

ditte reformasti; præsta, quæsumus, ut eadem peccata nostra, inspirante te, tota mente anemus, et ad te toto corde curramus. Per Dominum.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli. Fratres, scientes quod fidei vestræ patientiam probatio operatur.

Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. In illo tempore, respondens Jesus dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti.

Secreta. Sanctificetur, quæsumus, Domine Deus, hujus nostræ oblationis munus, tua cooperante sapientia, ut tibi placere possit ad laudem, et nobis proficere ad salutem. Per Dominum.

Ad Complendum. Infunde, quæsumus, Domine, per hæc sancta quæ sumpsimus, tuæ cordibus nostris lumen sapientiæ, ut te veraciter agnoscamus, et fideliter diligamus. Per eundem.

Super populum. Deus qui misisti Filium tuum, et ostendisti creaturæ Creatorem; respice propitius super nos famulos tuos, et præpara aglæ sophiæ dignam in cordibus nostris habitationem. Per eundem.

Missa ad postulandam humilitatem.

Deus qui superbis resistis et gratiam præstas humilibus, auge in nobis veræ humilitatis virtutem, cujus in se formam fidelibus unigenitus Filius tuus exhibuit, ut nunquam indignationem tuam provocemus elati, sed potius semper pietatis tuæ capiamus dona subjecti. Per eundem.

Secreta. Hæc oblatio, Domine, quæsumus, nobis remissionem omnium peccatorum et veræ humilitatis obtineat gratiam, simulque a cordibus nostris concupiscentiam carnis et oculorum, atque ambitionem sæculi auferas, quatenus coram te sobrie, juste pieque viventes, præmia consequamur æterna. Per Dominum.

Postcommun. Hujus, Domine, sacramenti perceptio, peccatorum nostrorum maculas tergat, et nos ad cœlestia regna perducat. Per Dominum.

II *Item missa sancti Augustini.*

Domine, Deus incomprehensibilis, æterne, perpetue, benedicte, qui dixisti: Non veni vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam; et cum profectu nostro non egeas, gaudes tamen super uno peccatore poenitentiam agente, magis quam supra nonaginta novem justis qui non indigent poenitentia: quia tu es Deus solus, et præter te non est alius; qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat: converte nos, Domine, ad te, et convertemur. Converte nos, Deus salutaris noster, et averte iram tuam a nobis. Ne perdas nos cum peccatis nostris, ne tradas bestiis animas confitentes tibi, ne derelinquas vos in sinem. Ne intres in iudicium cum servis tuis, neque in ira furoris tui corripis. Miserere nobis, Domine, miserere nobis. Opera manuum tuarum sumus, ne pereamus. Memento congregationis tuæ, quam creasti ab initio. Dirige nos in via recta, doce

nos facere voluntatem tuam, quia tu es Deus noster. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Secreta. Hanc quoque oblationem, Domine, digneris, quæsumus, misericorditer benedicere, et clementer sanctificare, quam tibi pro remissione peccatorum nostrorum, vel pro requie defunctorum fratrum offerimus, ut tua sanctificatio salus sit et defensio omnium animarum. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æterne Deus, rex cœlorum, rex regum, Deus deorum, Dominus dominorum, tibi gratias agere et laudis hostias immolare. Exaudi orationem et deprecationem famulorum famularumque tuarum, omnium orthodoxorum; auribus percipe lacrymas eorum. Abba Pater, imple nominis tui officium super hanc congregationem tuam, atque super universam Ecclesiam tuam catholicam, quæ est super universum orbem terrarum in pace diffusa. Tu eos rege, omnipotens Pater, tu protege, tu conserva, tu sanctifica, tu gubernas, tu castiga, tu consolare. Sicut non es dedignatus congregare, et vocare eos, ita tuo inflammantur amore, ut a te non despiciantur clementissime et piissime Pater. Oramus te, Domine, non peccet a nobis factura redemptionis et vocationis tuæ, Sicut vocare dignatus es errantes, ita custodire digneris in hoc ovili habitantes atque convenientes. Per Christum Dominum.

Ad Complendum. Quos cœlesti, Domine, dono satiasti, præsta, quæsumus, ut sicut piissima misericordia tua dedisti nobis voluntatem veniendi ad te, ita nobis servis tuis donare digneris sapientiæ intellectum; virtutem, et possibilitatem, ut tibi secundum voluntatem tuam servire mereamur. Per Dominum.

CAPUT V.

Feria V, De charitate.

Omnipotens sempiternus Deus, qui justitiam tuam legis in cordibus credentium digito tuo scribis, da nobis fidei, spei, et charitatis augmentum, et ut mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quæ præcipis. Per.

Alia. Deus qui diligentibus te facis cuncta prodesse, da cordibus nostris inviolabilem charitatis affectum, ut desideria de tua inspiratione concepta, nulla possint tentatione mutari. Per Dominum.

Lectio libri Epistolæ beati Pauli apostoli ad Corinthios. Fratres, charitas patiens est, benigna est; charitas non æmulatur.

Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Filioli, adhuc modicum vobiscum sum, quæritis me.

Secreta. Mitte, Domine, quæsumus, Spiritum sanctum, qui et hæc munera præsentia nostra tui nobis efficiat sacramentum, et ad hoc percipiendum, nostra corda purificet. Per. . . in unitate ejusdem Spiritus sancti.

Deus qui nos ad imaginem tuam sacramentis renovas et præceptis, perlice gressus nostros in semitis tuis, et charitatis donum, quod fecisti a nobis spe-

rari, per hæc quæ offerimus, facias sacrificia apprehendi. Per Dominum nostrum.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æterne Deus. Qui fideles tuos mutua faciens lege concordēs, pacem tuam [*Forte*, per pacem tuam] tali fœdere nexuisti, ut nec alteri **12** quisquam moliretur infligere, quid sibi nollet inferri, et bona quæ suis utilitatibus cuperet a consorte natura, hæc idem ipse quoque præstaret; quatenus dum per alterutram pietatem se reperiunt [*Forte*, deperiunt], communis in singulis fuerit [foret] semetipsam diligens, essetque mens una cunctorum. Per Christum.

Postcommun. Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde; ut quos uno cœlesti pane satiasti, una [tua] facias pietate concordēs. Per Dominum. . . ejusdem.

Sancti Spiritus gratia, quæsumus, Domine, corda nostra illuminet, et perfectæ charitatis dulcedine abundanter reficiat. Per Dominum. . . in unitate ejusdem Spiritus sancti.

Deus, vita fidelium, gloria humilium, beatitudo iustorum, propitius accipe supplicam preces, ut animæ, quæ promissiones tuas sitiunt, de tuæ semper charitatis abundantia repleantur. Per Dominum.

Item alia contra tentationes carnis.

Ure igne sancti Spiritus renes nostros et cor nostrum, Domine, ut tibi caste et corpore serviamus, et corde [*Suppl.*, et mundo corde] placeamus. Per.

Secreta. Disrumpe, Domine, vincula peccatorum nostrorum, ut sacrificare tibi hostiam laudis absoluta libertate possimus; retribue quæ ante tribuisti; et salva nos per indulgentiam, quos dignatus es salvare per gratiam. Per Dominum.

Ad Complendum. Domine, adjutor et protector noster, quæsumus, reflorat caro nostra vigore pudicitie, et sanctimonie novitate, ereptamque de manu lartari, in resurrectionis gaudio jubeas præsentari. Per Dominum,

Item missa sancti Augustini.

Domine, Deus omnipotens, qui salvos facis sperantes in te; tu clementissime, qui revocas errantes; tu misericors, qui non despicias confitentes; tu, Domine Pater, cum ceciderit justus, manum apponis; tu excelsus in cœlis, habitorem te promisisti in terris, ubi fuerint congregati in tuo nomine duo vel tres, esse in medio eorum, te, Domine, tenemus promissorem, ut des veniam pœnitentibus, te inveniant omnes qui quærunt te. Te enim perscrutatorum conscientiarum nostrarum scimus, ideo veniam petimus delictorum. Tu magnus Dominus et laudabilis valde. Te deprecamur, et petimus, ut sis nobis propitius. Tibi confitemur mala nostra, ut mereamur consequi bona tua. Per.

Secreta. Unde nos, Domine, de tua pietate confisi et tua laude devoti, hanc hostiam immaculatam singularis sacrificii tibi deferimus, ut servis tuis nobis viventibus, peccatorum nostrorum veniam concedas, et defunctis fratribus nostris requiem sempiternam tribuas. Per Dominum nostrum.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, æterne Deus. Implorantes clementiam tuam, ut qui te auctore subsistimus, te dispensante dirigamur. Non nostris sensibus relinquamur, sed ad tuæ adducti semper tramitem veritatis, hæc studeamus exercere, quæ præcipis, ut possimus dona percipere, quæ promittis. Per Christum.

Postcommun. Gratias, tibi, Domine, referentes oramus, ut mundes propitius cor nostrum a vititiis, et repleas jugiter spiritalibus donis. Per Dominum.

CAPUT VI.

Feria VI, missa de sancta Cruce.

Deus, qui unigeniti Filii tui pretioso sanguine vivificæ crucis vexillum sanctificari voluisti, concede, quæsumus, eos qui ejusdem sanctæ crucis gaudent honore, tua quoque ubique protectione gaudere. Per.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Philipenses. Fratres, Christus factus est pro nobis obediens Patri usque ad mortem.

Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. In illo tempore, ascendens Jesu Hierosolymam, assumpsit.

Secreta. Hæc oblatio, Domine, ab omnibus nos purget offensis, quæ in ara crucis etiam totius mundi tulit offensas. Per Dominum nostrum.

13 *Præfatio.* Dignum et justum est, usque, æterne Deus. Qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret, et qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur. Per Christum.

Ad Commun. Adesto nobis, Domine Deus noster, et quos sanctæ crucis lætari honore fecisti, ejus quoque perpetuis defende subsidiis. Per.

Item missa de tribulatione et necessitate, eodem die.

Omnipotens sempiternæ Deus, respice propitius preces nostras, et da capiti nostro abundantiam aquæ et oculis nostris fontem lacrymarum, ut peccati macula abluti, ultrices pœnarum flammæ stertus ubertate vincamus. Per Dominum nostrum.

Secreta. Per has oblationes, quæsumus, Domine, ut non tantum oculis nostris lacrymas infundas, sed et cordi nostro nimium peccatorum luctum tribuas. Per.

Præfatio. Dignum et justum est, usque: æternæ Deus. Audientes divini sermonis sonum dicentis: Beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur, multum nostra flere peccata desideramus; sed non possunt oculi nostri lapidei, et propter cordis duritiam lacrymare non valemus. Ideo rogamus te, Domine, ut fontem duritiæ cordis nostri primum per nostram pœnitentiam emollias, et postmodum per donum gratiæ tuæ nostris flumina lacrymarum oculis largiter infundas. Per Christum Dominum.

Postcommun. Corpore et sanguine tuo, quæsumus, Domine, satiati, ut pro nostris semper peccatis nobis compunctionem cordis et luctum somnaque lacrymarum largiaris, quatenus cœlestem in futuro consolationem mereamur. Per.

Missæ sancti Augustini.

Omnipotens sempiterne Deus, respice propitius ad preces Ecclesiæ tuæ; da nobis fidem rectam, charitatem perfectam, humilitatem veram. Concede, Domine, ut sit in nobis simplex affectus, patientia fortis, obedientia perseverans, pax perpetua, mens pura, rectum et mundum cor, voluntas bona, conscientia sancta, compunctio spiritalis, virtus animæ, vita immaculata, consummatio irreprehensibilis, ut viriliter currentes, in tuum feliciter mercamur introire regnum. Per.

Secreta. Oblatis tibi, Domine, libaminibus sacrificiorum, respice humilitatis nostræ confessionem, ut hæc oblata sanctifices, quæ tibi offerimus pro remissione peccatorum nostrorum, vel defunctorum fratrum requie, et ut sumentium ariditatem tuæ benedictionis ubertas sustentet. Per Dominum.

Postcommun. Deus, apud quem est misericordia copiosa, efficiat nos sibi vasa mundissima, et spiritalibus deliciis reficiat infirmitatem nostram, ut corda nostra eum semper esuriant atque sitiunt, et vota nostræ humilitatis clament. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

CAPUT VII.

Sabbato missa de sancta Maria.

Concede nobis famulis tuis, quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis prosperitate gaudere, et gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione a præsentis liberari tristitia, et futura perfrui lætitia. Per Dominum nostrum.

Lectio libri Sapientiæ. Ab initio et ante sæcula creata sum, et usque in.

Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam. In illo tempore, intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier.

Secreta. Tua, Domine, propitiatione, et beatæ Mariæ semper virginis intercessione, ad perpetuam atque præsentem hæc oblatio nobis proficiat prosperitatem. Per Dominum nostrum.

Postcommun. Sumptis, Domine, salutis nostræ subsidiis, da, quæsumus, ejus patrocinii nos ubique protegi, in cujus veneratione hæc tuæ obtulimus majestati. Per.

14 *Super populum.* Omnipotens Deus, famulos tuos dextera potentiae tuæ a cunctis protege periculis, et beata Maria semper virgine intercedente, fac nos præsentis gaudere prosperitate et æterna. Per.

Item missa in commemoratione sanctæ Mariæ.

Famulorum tuorum, quæsumus, delictis ignosce, et qui placere de actibus nostris non valemus, genitricis Filii tui Domini nostri Jesu Christi intercessione, quæ tibi sunt placita semper meditantes, mundo corde jugiter et dictis exsequamur et factis.

Secreta. Oblationibus nostris, quæsumus, Domine, precibusque susceptis, intercedente beata Maria semper virgine, peccata nostra mudentur, et ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates, vitamque nobis largire æternam. Per.

A *Ad Commun.* Quæsumus, Domine Deus noster, ut sacrosancta mysteria, quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti, et præsens nobis remedium esse facias et futurum.

Item ad Commun. Fideles tuos, quæsumus, Domine, intercedente beata Maria semper virgine, corpore pariter et mente purifica, ut tua inspiratione compuncti noxias delectationes vitare valeant; et ut earum non capiamur illecebris, tua jugiter pascamur dulcedine. Per.

Item missa sancti Augustini.

Domine Deus noster, magne et omnipotens, qui sanas contritos corde, eorumque alligas contritiones, tua te pietas nobis efficiat placabilem, quos conditio fragilitatis humanæ constituit in mœrore. Exaudi, Domine, preces nostras, et dimitte nobis cunctas offensiones. Manus tuæ fortitudine a cunctis angustiis liberemur, ut cum tuis sanctis hic et in æternum lætemur. Per Dominum nostrum.

Secreta. Hanc quoque oblationem, Domine, dignare, quæsumus, misericorditer benedicere et clementer sanctificare, quam tibi obtulimus pro vivorum salute et mortuorum requie; ut tua sanctificatio sit salus et defensio animarum. Per Dominum.

Præfatio. Dignum et justum est, usque, per Christum Dominum nostrum. Per ipsum te, omnipotens Deus Pater, supplices exoramus, ut hoc sacrificium acceptes quod tibi offerimus, et nobis famulis tuis pietatis tuæ solatium concedas propitius. Tuum est, Domine, sanare contritos corde, tuum est consolari mœrentes. Placeat jam tuæ pietati, eripere oppressos, revocare captivos, lætificare in angustiis constitutos. Per ipsum te oramus, summe Pater, quem tecum et cum sancto Spiritu collaudant caelestia pariter ac terrena, et hunc hymnum dulci modulatione proclamant, dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Domine Deus Sabaoth.

Postcommun. Omnipotens Deus, propitius cordis nostri adspiciat gemitus, et petitionibus nostris suæ pietatis aurem inclinet, atque ab omni defensoris mœrore nos lætificet; mentem nostram miserationis suæ subsidio munit, et remedia gaudii sempiterna nobis clementer attribuat. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

CAPUT VIII.

Missa in veneratione unius Apostoli.

Deus, qui fidelium mentes unius efficis voluntatis, intercessione beati apostoli tui, da nobis id amare quod præcipis, id desiderare quod promittis, ut inter mundanas varietates ibi nostra sint fixa corda, ubi vera sunt gaudia. Per Dominum.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli, ad Ephesios. Fratres, jam non estis hospites et advenæ, sed estis cives sanctorum, et domestici Dei.

Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem. In illo tempore, dixit Simon Petrus ad Jesum: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.

15 *Secreta.* His nobis, Domine, mysteriis supplicatione beati apostoli tui conferatur, quo terrena

desideria mitigantes, discamus amare cœlestia, et a de die in diem ad cœlestis vitæ transferamur, purificatis mentibus, actionem. Per Dominum.

Postcommun. Tribue nobis, Domine, intercedente beato apostolo tuo, cœlestis mensæ virtutis societatem, et desiderare quæ recta sunt, et desiderata percipere. Per Dominum.

CAPUT IX.

Missa in veneratione plurimorum apostolorum.

Beatorum apostolorum nos, Domine, quæsumus, continua oratione custodi, ut iisdem suffragatoribus dirigatur Ecclesia, quibus principibus gloriatur. Per.

Lectio Epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos. Fratres, corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

Sequentia sancti Evangelii secundum Joannem. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Majorem.

Secreta. Respice, Domine, quæsumus, munera, quæ in sanctorum tuorum apostolorum N. commemoratione deferimus, ut quorum tibi grata sunt honore, eorum nobis intercessione sint salubria. Per Dominum.

Præfatio. Dignum et justum est, usque æternæ Deus. Suppliciter exorantes, ut gregem tuum pastor æternæ non deseras, sed per beatos apostolos tuos N. continua protectione custodias, ut iisdem rectoribus dirigatur, quos operis tui vicarios, eidem contulisti præesse pastores. Per Christum Dominum.

Postcommun. Pignus vitæ æternæ capientes humiliter imploramus, apostolicis ut fulti patrociniis, quod in imagine contingimus, sacramenti manifesta perceptione sumamus. Per.

Super populum. Protector in te sperantium, Deus, familiam tuam propitius respice, et per beatos apostolos N. a cunctis etiam adversitatibus potentiae tuæ nos brachio defendas. Per Dominum nostrum.

CAPUT X.

Missa in veneratione unius martyris.

Deus, in te sperantium fortitudo, martyris tui intercessione præclara adesto propitius invocationibus nostris, et quia sine te nihil potest mortalis infirmitas, præsta nobis auxilium gratiæ tuæ, ut exsequendis mandatis tuis, et voluntate tibi et actione placeamus. Per Dominum nostrum.

Super oblata. Suscipe, Domine, fidelium preces cum oblationibus hostiarum, ut orationibus gloriosi martyris tui per hæc piæ devotionis officia remissionem omnium peccatorum percipiamus, et ad cœlestem gloriam transeamus. Per Dominum nostrum.

Postcommun. Sumptis, Domine, muneribus, quæsumus, ut beato martyre tuo intercedente, sancti nominis tui timorem pariter et amorem facias nos habere perpetuum, ut cum frequentatione mysterii, crescat nostræ salutis effectus. Per Dominum.

PATROL. CI.

CAPUT XI.

Missa unius apostoli sive martyris vel confessoris.

In vigilia. Concede nobis, quæsumus, omnipotens Deus, venturam beati N. apostoli, confessoris vel martyris solemnitate congruo prævenire honore, et venientem digna celebrare devotione. Per Dominum.

Secreta. Accepta tibi sit, Domine, nostræ devotionis oblatio, et ad apostolicam puriores faciat nos venire festivitatem. Per.

Postcommun. Benedictionis tuæ, Domine, gratiam, intercedente beato apostolo tuo, confessore, vel martyre N. suscipiamus; ut cujus præveniendo gloriam celebramus, ejus supplicando auxilium sentiamus. Per.

16 Item missa in die.

Deus, qui es omnium sanctorum tuorum splendor mirabilis, quique hunc diem apostoli tui N. martyrio consecrasti, da Ecclesiæ tuæ de natalitia tanti pontificis festivitate lætari, ut apud misericordiam tuam exemplis ejus protegamur et meritis. Per Dominum.

Lectio libri Sapientiæ. Beatus vir qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit.

Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Amen, dico vobis: Nisi granum frumenti.

Secreta. Beati apostoli tui N., Domine, solemniter recensentes [Forte, recensentes quæsumus], ut ejus auxilio tua beneficia capiamus, pro quo tibi hostias laudis offerimus. Per Dominum.

Postcommun. Perceptis, Domine, sacramentis suppliciter exoramus, intercedente beato N. apostolo tuo, ut quæ pro illius veneranda gerimus passione, nobis proficiant ad medelam. Per Dominum nostrum.

Alia. Da nobis, Domine, quæsumus, Deus noster, beati apostoli tui N. intercessionibus sublevari, ut per quos Ecclesiæ tuæ superni muneris rudimenta donasti, per eos subsidia perpetuæ salutis impendas. Per Dominum nostrum.

CAPUT XII.

Missa plurimorum martyrum.

Deus qui sanctis martyribus ad sempiternam gloriam veniendi copiosum munus gratiæ contulisti, da nobis famulis tuis nostrorum veniam peccatorum, ut sanctorum tuorum intercedentibus meritis, ab omnibus mereamur adversitatibus liberari, quatenus ad eorum nos facias gaudia æterna pertingere, de quorum nos virtute tribuis quotidiana solemnitate gaudere. Per.

Lectio libri Apocalyp. beati Joannis apost. In diebus illis, vidi turbam magnam, quam dinumerare.

Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. In illo tempore, videns Jesus turbas, ascendit in montem. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus; et aperiens os suum, docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam.

Super oblata. Suscipe, Domine, munera, quæ tibi

in honore sanctorum martyrum tuorum de tua largitate deferimus, ut eorum intercessionibus hæc sacrosancta mysteria, gratiæ tuæ operante virtute, præsentis vitæ nos conversatione sanctificent, et ad gaudia sempiterna perducant. Per.

Postcommun. Sit nobis, Domine, reparatio mentis et corporis cœlestis mysterium, cujus operatione precamur, ut vitia nostra purgentur, et intercedentibus sanctis martyribus tuis, justa desideria compleantur. Per.

Alia. Omnipotens sempiternæ Deus, qui abundantia pietatis tuæ et merita supplicum excedis et vota, effunde super nos misericordiam tuam, ut meritis martyrum tuorum dimittas nobis omnia quæ conscientia metuit, et adjicias quæ oratio non præsumit. Per.

CAPUT XIII.

Missæ in ecclesia sanctorum martyrum

Propitiare, Domine, nobis famulis tuis per horum martyrum tuorum, qui in præsentem requiescunt ecclesiam, merita gloriosa, ut eorum pia intercessione ab omnibus protegatur adversis. Per Dominum.

Lectio libri Sapientiæ. Lingua sapientium ornata scientiam, os fatuorum ebullit stultitiam.

Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam. In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes.

Secreta. Suscipiat Ecclesia [clementia] tua, Domine, quæsumus, de manibus vestris [nostris] munus oblatum, et per horum beatorum martyrum tuorum orationem, ab omnibus nos emundet peccatis. Per.

17 *Ad Complendum.* Divina libantes mysteria, quæ pro sanctorum martyrum tuorum veneratione tuæ obtulimus majestati, præsta, quæsumus, Domine, ut per ea veniam mereamur peccatorum, et cœlestis gratiæ donis reficiamur. Per Dominum.

Alia. Da, æternæ consolationis Pater, per beatorum martyrum tuorum preces populo tuo pacem et salutem, ut tuis tota dilectione inhæreant præceptis et quæ tibi placita sint, tota perficiant voluntate. Per Dominum nostrum.

CAPUT XIV.

In natal. sanctorum, quorum reliquiæ in una domo sunt.

Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut sancta Dei Genitrix, sanctique tui apostoli, martyres, confessores, virgines atque omnes sancti, quorum reliquiæ in ista continentur ecclesia, patrocinia [Forte, patrocinii] nos ubique adjuvent, quatenus hic illorum præsentem suffragio tranquilla pace in tua laude lætemur. Per.

Item alia. Auxilium tuum nobis, Domine, quæsumus, placatus impende, et intercedentibus sanctis tuis, quorum in hac præsentem Ecclesia patrocinia colligere curavimus, fac nos ab omni adversitate liberari, et in æterna lætitia gaudere cum illis. Per.

Munera tuæ, misericors Deus, majestati oblata benigno, quæsumus, suscipe intuitu, ut eorum nobis precibus fiant salutaria, quorum sacratissimæ in

A hac basilica reliquiæ sunt reconditæ. Per Dominum.

Postcommun. Divina libantes mysteria, quæsumus, Domine, ut eorum nos ubique intercessio protegat, quorum hic sacra gaudemus præsentia. Per Dominum.

Super populum. Exaudi, Domine Deus, clementer in hac domo tua preces servorum tuorum, quatenus illorum meritis tuam consequamur gratiam, quorum hic patrocinia veneramur. Per.

CAPUT XV.

Missæ quotidiana sanctorum.

Deus, qui nos beatæ Mariæ semper virginis, et beatorum apostolorum, martyrum, confessorum, virginum atque omnium simul sanctorum continua lætificas solemnitate; præsta, quæsumus, ut quos quotidiano veneramur officio, etiam piæ conversationis sequamur exemplo. Per.

Secreta. Munera tibi, Domine, nostræ devotionis offerimus, quæ et pro tuorum tibi grata sint honore sanctorum, et nobis salutaria, te miserante, reddantur.

Postcommun. Præsta, quæsumus, Domine, nobis, intercedentibus omnium sanctorum tuorum meritis, ut quæ ore contingimus, puro corde capiamus. Per Dominum nostrum.

Super populum. Fac nos, Domine Deus, sanctæ Mariæ semper virginis subsidiis attonari, et gloriosa beatorum apostolorum, martyrum, confessorum, virginum, omniumque simul sanctorum protectione defendi, ut dum eorum pariter quotidie festa celebramus, eorum pariter quotidie ab omnibus adversis protegatur auxilio. Per.

CAPUT XVI.

Missæ pro inimicis.

Deus pacis charitatisque amator et custos, da omnibus inimicis nostris pacem charitatemque veram, cunctorumque eis remissionem tribue peccatorum, nosque ab eorum insidiis potenter eripe. Per.

Secreta. Oblatis, Domine, quæsumus, placare muneribus: et nos ab inimicis nostris elementer eripe, eisque indulgentiam tribue delictorum. Per Dominum nostrum.

Ad Complendum. Deus qui famulos tuos, Moysen, Samuel, et Stephanum protomartyrem virtute patientiæ donasti, ut pro suorum delictis inimicorum æquanimiter exorarent; da nobis, quæsumus, omnium meritis sanctorum, ut inimicos nostros veræ dilectionis amore diligamus, eorumque pro excessibus tota mentis intentione preces assiduas in conspectu majestatis tuæ fundamus. Per.

18 CAPUT XVII.

Missæ pro confitente peccata sua.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui es verus, sanctus, et sanctorum omnium protector, tibi pio Domino devotis mentibus hostias laudis offerimus, suppliciterque pro famulo tuo N. deprecamur, ut ei indulgentiam tribuas omnium delictorum suorum, et

ne iterum ad voluntatem peccati redeat, propitius A eum custodire digneris. Per Dominum nostrum.

Secreta. Suscipe, clementissime pater, hostiam placationis et laudis, quas ego indignus et peccator famulus tuus tibi offerre præsumo ad honorem gloriæ nominis tui, et pro incolumitate famuli tui N. ut omnium delictorum suorum veniam consequi mereatur. Per Dominum nostrum.

Postcommun. Precamur, Domine, ut intercedentibus sanctis tuis pro famulo tuo N. indulgentiam ei tribuas omnium peccatorum, opus ejus in bonum perficias; nam et gratiam tuam ei concedas, fide, spe et charitate eum repleas, mentem ejus ad cælestia desideria erigas, et ab omni diversitate eum defendas, et ad bonam perseverantiam perducas. Per Dominum.

CAPUT XVIII.

Vissa pro salute vivorum et requie mortuorum.

Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul et mortuorum, omniumque [Adde, misereris] quos tuos fide et opere futuros esse prænoscis, te suppliciter exoro, ut pro quibus effundere preces decrevi; quosque vel præsens sæculum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore suscepit, pietatis tuæ clementia, delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Secreta. Deus, cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandorum, tribue, quæso, ut universorum, quos in oratione commendatos suscepi, vel omnium fidelium nomina, beate prædestinationis liber ascripta retineat. Per Dominum.

Postcommun. Divinæ largitor [Forte, Deus veniæ largitor] et humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, ut nomina famulorum famularumque tuarum, quæ hic pio dilectionis officio pariter conscripsimus, in libro vitæ, miserationis tuæ gratia, juveas conscribi. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

• BENEDICTIONES DIVERSÆ.

Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum et terram, in sapientia sua benedictione æterna, qui benedixit omnes sanctos patres nostros et patriarchas nostros, Abraham, Isaac et Jacob, et multiplicet in te gratiam suam spiritalem, sicut multiplicavit semen eorum tanquam stellas cæli, et velut arenam quæ est in littore maris, ipse protegat atque defendat omnibus diebus vitæ tuæ, et perducat te in regnum gloriæ suæ. Amen.

Aspiciat in te Creator æternus, conservet in te gratiam suam, quam super te infudit, mentem tuam regat, vias tuas dirigat, cogitationes tuas in bono

^a Quæ sequuntur, in codice quo Quercetanus usus est, Appendicis loco subjecta sunt.

^b Concordat in aliquibus cum benedictione aquæ, quam ex veteri codice Uticensis monasterii exhibet Martene De antiquis Ecclesiæ Ritibus tom. III, pag.

illustrat, roboret ac confirmet, præterita peccata indulgeat, præsentia ac futura protegat ac defendat: sit manus Domini auxiliatrix tui, et brachium sanctum ejus tibi auxilium concedat omnibus diebus vitæ tuæ. Amen.

Benedicat Dominus corda et corpora nostra, et de super nos benedictionem, sicut Isaac benedixit Jacob. Manus Domini super nos, mittat angelum suum custodem, qui custodiat nos in omnibus viis nostris, perficiatque gressus nostros, ut non moveantur vestigia nostra, foris nos protegat atque defendat, intus corroboret et confirmet in omni bono et felicitate. Amen.

Collecta super judicium dicenda.

B Omnipotens sempiterne Deus, qui tua judicia incommutabili dispositione justus ubique judex decernis, tu clemens in hoc tuo judicio, ad invocationem **19** sancti tui nominis, quod a te fidelium intentio implorat, tua justissima examinatione declara. Per.

^b *Item alia.* Deus judex justus, fortis et patiens, qui auctor pacis es, et judicas æquitatem. Tu judica, quod justum est, Domine, et rectum judicium tuum: qui respicis super terram, et facis eam tremere. Tu, Deus omnipotens, qui per adventum Filii tui Domini nostri Jesu Christi mundum salvasti, et per sanctissimam ejus passionem genus humanum redemisti. Tu hanc aquam igne ferventem, sive ferrum calidum sanctifica, qui tres pueros, id est, Sidrac, Misac et Abdenege, jubente rege Nabuchodonosor, in camino ignis, accensa fornace, salvasti illos, et per angelum tuum eduxisti. Tu, clemens sanctissime dominator, præsta, ut si innocens de hoc furto vel de stupro, in aquam hanc igne ferventem, sive ferrum calidum manum suam miserit, sicut tres pueros supra dictos in camino ignis solvisti, et Susannam de falso crimine liberasti, ita de hac aqua, igne fervente, sive ferro calido, manum salvam et illesam educat. Si vero culpam ingravante diabolo, cor induratum præsumperit in hanc aquam igne ferventem, sive ferrum calidum, manum suam mittere, tuæ justissima veritas hoc declaret, et in hujus corpore tuam veritatem manifesta, ut anima per poenitentiam salvetur. Et si culpabilis per aliquam maleficia, aut per herbas, peccata sua contueri voluerit, tua dextera hoc evacuare dignetur. Per unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat Deus, in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

^c *Orationes ad horas canonicas.*

Oratio ad Primam. Deus, qui ad principium istius diei per tuam gratiam nos pervenire fecisti, tua nos salva virtute; ut in hac die ad nullum declinemus peccatum, sed semper ad tuam justitiam faciendam nostra procedant eloquia. Per Dominum.

467, et cum altera p. 474, et pag. 482.

^c Istæ orationes ad horas canonicas insertæ quoniam sunt Libello Precatorio Caroli Calvi, pag. 24 et 25.

Oratio ad Tertiam. Domine Deus Jesu Christe, qui A hora diei tertia ad crucem passionis pro mundi salute ductus es; te supplices deprecamur ut nostra deleas peccata, et ut de præteritis malis nostris semper inveniamus veniam, et de futuris jugiter habeamus custodiam. Qui vivis.

Oratio ad Sextam. Domine Deus Jesu Christe, qui hora sexta pro redemptione mundi crucis lignum ascendisti, ut universus mundus, qui in tenebris erat, illuminaretur; te supplices deprecamur, ut illam lucem nobis in animo et corpore nostro semper tribuas, per quam ad vitam æternam pervenire mereamur. Qui vivis.

Oratio ad Nonam. Domine Deus Christe Jesu, qui hora nona de crucis patibulo confitentem latronem ad gloriam paradisi transire fecisti, te supplices B deprecamur, ut post obitum nostrum in paradisi portas nos facias introire gaudentes. Qui vivis et regnas.

Orationes de sancta cruce.

Adesto familiæ tuæ clemens et misericors Deus, ut in adversis et prosperis preces exaudias, et per auxilium sanctæ crucis nefas adversariorum digneris conterere, ut portum salutis tuæ valeant apprehendere Per Dominum nostrum Jesum.

Deus cui cunctæ obediunt creaturæ, et omnia verbi tui fecisti sapientia, supplices quæsumus ineffabilem clementiam tuam, ut quos per lignum sanctæ crucis Filii tui pio cruore dignatus es redimere, tu qui es lignum vitæ paradisque reparator, omnibus C in te credentibus dira serpentis venena extingue, et per gratiam sancti Spiritus poculum salutis semper infunde. Per.

Orationes ad crucem dicendæ.

A cunctis nos, quæsumus, Domine reatibus et periculis clementer absolve, quos per lignum sanctæ crucis redimere dignatus es. Qui vivis et regnas.

Tueatur, quæsumus, Domine, dextera tua populum supplicansem, et gloriosa Filii tui passione ab omnibus peccatis absolvat. Per Dominum nostrum.

20 Tua nos misericordia, Deus, per virtutem sanctæ crucis, ab omnibus tueatur adversis, et remediis sempiternis instauret. Per Dominum.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens Deus, et quos triumpho crucis redemisti, ab omnibus adversitatibus et peccatis ubique defende. Qui.

Presta, quæsumus, omnipotens et misericors Deus, ut virtute sanctæ crucis, ab omni adversitate mentis et corporis liberemur. Per Dominum nostrum Jesum.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut ab omni tribulatione liberemur, quos Filii tui passione redemisti. Qui tecum.

Absolve, quæsumus, Domine, nostrorum vincula peccatorum, et virtute sanctæ crucis nos ubique custodi. Per.

Peccata nostra, Domine, quibus impugnamur, virtute sanctæ crucis expelle, et tua miseratione nos ab omni adversitate defende. Per Dominum.

Tua nos, quæsumus, Domine, protectione custodi, et vivificæ crucis vexillo ab omnibus peccatis absolve, per te, Jesu Christe, qui per tropæum sanctæ crucis mundum redimere dignatus es. Concede propitius, ut qui redemptione lætamur, æternis gaudiis, te donante, perfrui mereamur. Qui vivis.

Orationes de sancta Maria.

Concede nos famulos tuos, quæsumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione, a præsentis liberari tristitia, et futura perfrui lætitia. Per Dominum.

Omnipotens Deus, famulos tuos dextera potentie tuæ a cunctis protegat periculis, et beata Maria semper virgine intercedente, fac eos præsentis gaudere B prosperitate et futura. Per.

Porrige nobis dexteram tuam, et per intercessionem beatæ et gloriosæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ, auxilium nobis supernæ virtutis impende. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Protege, Domine, famulos tuos subsidiis pacis et beatæ Mariæ patrociniiis confidentes a cunctis hostibus redde securos. Per Dominum.

Beatæ et gloriosæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ nos, Domine, quæsumus, merita prosequantur, et tuam nobis indulgentiam semper implorent. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui.

Benedictio canonicorum.

Præsta, Domine, quæsumus, famulis tuis, renuntiantibus sæcularibus pompis, gratiæ tuæ januas aperiri, qui despecto diabolo confugiunt sub titulo Christi. Jube venientes ad te sereno vultu suscipi, ne de eis inimicus valeat triumphare. Tribue eis brachium infatigabile auxilii tui, mentes eorum fidei lorica circumda, et [Forte, ut] felici muro vallati, mundum se gaudeant evasisse. Per Dominum nostrum.

Oratio super Hebdomadarios.

Deus, cui semper humilium accepta sunt vota animarum, respice propitius super horum servorum tuorum fratrum nostrorum obsequia, et ad tuam fac eos pertingere gratiam: ut quia nunc hujus hebdomadæ servitia devota mente compleverunt, plenissimam atque largissimam veniam consequantur. Per Dominum nostrum Jesum.

Misericors ac piissime Deus, qui ubique famulos tuos tucri ac juvas, horum servorum tuorum fratrum nostrorum accumula votum, auge desiderium, ut recte fratribus suis impendant servitia. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Orationes ad mandatum.

Adesto, Domine, officio nostræ servitutis, quia tu pedes lavare dignatus es tuis discipulis, ne despicias opera manuum tuarum, quæ nobis retinenda mandasti, ut sicut hic exteriora abluuntur inquinamenta, sic a te omnium nostrorum interiora laventur peccata. Quod ipse præstare.

Deus qui discipulorum tuorum pedes abluens, pio affectu eis exemplum præbuit, mandatumque dedisti : concede propitius, ut per obsequium mandatorum tuorum, eorum obtentu de tuo sine fine lætetur aspectu. Qui vivis et regnas.

21 OPUSCULUM SECUNDUM. DE PSALMORUM USU LIBER

CUM VARIIS FORMULIS AD RES QUOTIDIANAS ACCOMMODATIS.

PARS PRIMA.

HOC OPUS, HOC CARMEN, QUOD CERNIS TRAMITE LECTOR,
ALCIVUS DOMINI FECIT HONORE SUI.

• PRÆFATIO.

Prophetiæ spiritus non semper prophetarum mentibus præsto est, quatenus cum semper hunc non habent, se hunc agnoscant ex dono habere, cum habent. Unde propheta Elisæus, cum de futuris esset requisitus, ut prophetiæ spiritum sibi deesse agnovit, psaltem fecit applicari, ut prophetiæ ad hunc spiritus per laudem psalmodiæ [*Apud Querc.*, spalmodiæ psalmis ; *ita semper*] descenderet, atque ejus animum de futuris repletet (*IV Reg. III, 15*). Vox enim psalmodiæ cum per intentionem cordis agitur, per hanc omnipotenti Deo ad cor iter paratur, ut intentæ menti vel prophetiæ mysteria, vel compunctionis gratiam infundat. Unde scriptum est : *Sacrificium laudis honorificabit me, et illuc iter quod ostendam illi salutare Dei* (*Psal. XLIX, 23*). In sacrificio igitur divinæ laudis sit ad Jesum iter ostensionis, quia dum per psalmodiam compunctio effunditur, via nobis in corde sit, per quam ad Jesum veniamus. Dignum quippe est, ut mens a præsentibus universis, in quantum valet, se mundet, et divinis laudibus atque spiritualibus inhæreat, ut celestia ei revelentur. Nihil est in hac mortali vita, in quo possimus Deo familiarius inhære, quam ipsius in laudibus. Nullus itaque mortalium potest nec verbo, nec mente, virtutem psalmodiorum, si non [*Al.*, qui non] superficie laborum tantum, sed intenta mente in omnipotentis Dei laudem canuntur, explicare.

In psalmis itaque inveniens, si intenta mente perscruteris, et ad spiritualem intellectum perveneris, Domini Verbi incarnationem, passionemque, et resurrectionem, atque ascensionem. In psalmis invenies tam intimam orationem, si intenta mente perscruteris, quantum non potes per te ipsum ullatenus excogitare. In psalmis invenies intimam confessionem peccatorum tuorum, et integram deprecationem divinæ atque Dominicæ misericordiæ. In psalmis quoque invenies omnium rerum, quæ tibi accidunt, intimam gratiarum actionem. In psalmis confiteris infirmitatem tuam atque miseriam, et per id ipsum mi-

B sericordiam Dei ad te provocas. Omnes enim virtutes in psalmis invenies, si a Deo merueris, ut tibi revelet secreta psalmodiorum

Primus usus psalmodiorum.

Si vis pro peccatis tuis poenitentiam agere, et confessione peccatorum tuorum veniam rogare delictis, quantum vales intente, non celebritate verborum, sed mente cogitando ac scrutando, decanta septenos psalmos Davidicos, quorum initium duo : *Domine, ne in furore*; et duo, *Domine, exaudi*; *Beati quorum remissæ sunt*; et *Miserere mei*; *Deus, secundum magnam*; et *De profundis*. Et celerrime invenies clementiam Dei.

Secundus usus.

Si vis mentem tuam spirituali gaudio et lætitia illuminare, et magnam spem de Dei indulgentia tibi promittere; et si vis orare, mitte mentem tuam ad virtutem psalmodiorum quorum initium est : *Exaudi, Domine, justitiam meam*; *Ad te, Domine, levavi*; *Deus in nomine tuo*; *Deus misereatur nostri, Deus in adiutorium*; *In te, Domine, speravi* [*Edit. Col. addit. LXX*]; *Inclina, Domine*. Et nullatenus poteris tua propria lingua, nec humano sensu tam perfecte miseriam tuam ac tribulationem, angustiamque **22** diversarum tentationum explicare; et illius misericordiam implorare, quam in his psalmis, et ceteris his similibus.

Tertius usus.

Si vis omnipotentem Deum laudare, et ipsius majestatem, omniumque beneficiorum suorum, quibus humano generi ab initio mundi in veteri testamento patriarchas ac prophetas; in novo quoque per incarnationem sempiterni Filii sui miseris est gratias agere: decanta illos psalmos, quorum titulus est *Alleluia*, et quorum initium est, *Vel*. Et super omne mel et favum omnipotenti Deo dulce munus offeres, si in his psalmis continuo illum laudes ac magnifices. Vel *Psalmus LXXI, LXXII, LXXIII*; *Dixit Dominus*, etc., usque : *Ad Dominum cum tribulaveris*; *Confitemini Domino*; *Lauda, anima mea, Dominum*; *Laudate Dominum quoniam bonus est. Lauda Jerusa-*

• Hæc præfatio non cohæret cum Libello sequenti, sed cum altero : *Officia per Ferias*.